

JANUSZ BŁASZYK

Małżoraczki z profilu potoku Sztolnia w pienińskim pasie skałkowym Polski

STRESZCZENIE: W pracy przedstawiono małżoraczki występujące w próbkach nr 2 i 4 z tzw. „warstw ze Sztolni” w pienińskim pasie skałkowym Polski. Próbki te pochodzą z odsłonięcia w środkowej części potoku Sztolnia (vide Birkenmajer & Pazdro 1968, fig. 4B).

WSTĘP

W materiale małżoraczek pochodzących z profilu potoku Sztolnia, będącym przedmiotem badań K. Birkenmajera i O. Pazdro (1968), stwierdzono występowanie następujących gatunków:

Cytherella woltersdorfi Oertli
Cardobairdia inflata Szczuchura & Błaszcyk
Bairdia sp.
Pontocyprrella sp. 1
Pontocyprrella sp. 2
Gen. et sp. ind. (ex fam. Cytheridae Baird)
Darwinula cf. *oblonga* (Roemer)

Trudność w dokładnym oznaczeniu gatunków należących do rodzajów: *Pontocyprrella* (Mandelštam) i *Bairdia* McCoy, jak również jednej formy należącej do rodziny Cytheridae Baird o nieokreślonym stanowisku rodzajowym, polegała głównie na tym, że w badanym materiale znajdowały się bardzo nieliczne okazy, reprezentowane przez źle zachowane i zamknięte pancerzyki.

Formy zbliżone do *Pontocyprrella* sp. 1 i 2 podawane są przez F. Barbieri (1964) z liasu i doggeru Sycylii, skąd zresztą też nie są oznaczone gatunkowo. *Darwinulina oblonga*, do której podobne są okazy z Polski, cytowana jest przez wielu autorów z osadów jurajskich (Christensen 1963). Jeśli chodzi o nie oznaczoną formę z rodziny Cytheridae, to najbardziej zbliżone do niej pochodzą z liasu i doggeru NW Niemiec (Klingler 1962, Brand & Fahrion 1962, Plumhoff 1963). Gatunek *Cardobairdia*

inflata znany jest z doggeru częstochowskiego (Szczechura & Błaszyk 1968), zaś *Cytherella woltersdorfi* z oksfordu Szwajcarii (Oertli 1959) oraz Francji (Donze 1962). Brak gatunków przewodnich uniemożliwia zajęcie zdecydowanego stanowiska, jakiego wieku geologicznego mogą być osady, z których opracowano powyższe małżoraczki. Biorąc pod uwagę moment, że dwie formy oznaczone gatunkowo występują jedynie w jurze, a pozostałe formy najbardziej zbliżają się do jurajskich, należy sądzić, że są to osady wieku jurajskiego. Przemawiałby za tym również brak form typowych dla kredy.

Próbki nr 2 i 4, z których opracowano małżoraczki, pochodzą z odsłonięcia w środkowej części potoku Sztolnia (vide Birkenmajer & Pazdro 1968, fig. 4B).

OPIS SKAMIENIAŁOŚCI

Rodzina ?*Saipanellidae* McKenzie, 1967

Rodzaj *Cytherella* Jones, 1849

Cytherella woltersdorfi Oertli, 1959

(pl. I, fig. 7)

1959. *Cytherella woltersdorfi* Oertli; Oertli H. J.: s. 15, tabl. I, fig. 3—12.

1962. *Cytherella woltersdorfi* Oertli; Donze P.: s. 130, tabl. IX, fig. 16—17.

Materiał. — 5 pancerzyków dobrze zachowanych.

Wymiary jednego z okazów (pl. I, fig. 7) w mm:

	długość	wysokość
skorupka prawa pancerzyka	0,79	0,42
skorupka lewa pancerzyka	0,78	0,43

Opis. — Patrz H. Oertli (1959).

Uwagi. — *C. woltersdorfi* Oertli z Polski różni się od holotypu (vide Oertli 1959) bardziej ścięto zaznaczonym zarysem odcinka grzbietowo-tylnego.

Występowanie. — Polska: profil potoku Sztolnia, próbki nr 2 i 4. Szwajcaria: Jura Szwajcarska, oksford (Oertli 1959). Francja: Trept, oksford (Donze 1962).

Rodzina ?*Saipanellidae* McKenzie, 1967

Rodzaj *Cardobairdia* van den Bold, 1960

Cardobairdia inflata Szczechura & Błaszyk, 1968

(pl. I, fig. 4)

1968. *Cardobairdia inflata* n. sp.; Szczechura J. & Błaszyk J.: s. 185, tabl. I, fig. 1—5; tabl. II, fig. 2—7.

Materiał. — 2 pancerzyki dobrze zachowane.

Wymiary jednego z okazów (pl. I, fig. 4) w mm:

	długość	wysokość
skorupka prawa pancerzyka	0,50	0,21
skorupka lewa pancerzyka	0,51	0,21

Opis. — Patrz J. Szczechura i J. Błaszyk (1968).

Uwagi. — Okazy zaliczone do *C. inflata* Szczechura & Błaszyk z profilu potoku Sztolnia nie wykazują różnic z holotypem.

Występowanie. — Polska: profil potoku Sztolnia, próbka nr 4. Okolice Częstochowy — profil wiercenia Jaworzniak, Iwanowice Wielkie i Chorzeń, ?bajos i baton (Szczechura & Błaszyk 1968).

Rodzina *Bairdiidae* Sars, 1888

Rodzaj *Bairdia* M'Coy, 1844

Bairdia sp.

(pl. I, fig. 6)

Materiał. — 3 pancerzyki źle zachowane.

Wymiary jednego z okazów (pl. I, fig. 6) w mm:

	długość	wysokość
skorupka prawa pancerzyka	0,60	0,33
skorupka lewa pancerzyka	0,60	0,36

Opis. — Pancerzyk o zarysie jajowatym. Skorupka lewa większa od prawej. Koniec przedni zaokrąglony, tylny w części dolnej wydłużony i lekko podniesiony ku górze. Brzeg grzbietowy silnie wypukły, załamujący się gwałtownie w części grzbietowo-tylnej. Przejście brzegu grzbietowego w koniec przedni skorupki łagodne. Brzeg brzuszny skorupki lekko wgięty do wewnątrz. Powierzchnia skorupki gładka.

Uwagi. — Okazy zaliczone do *Bairdia* sp. zbliżają się najbardziej do *B. hilda* Jones z batonu Anglii (vide Jones 1884) oraz z kelowejku Charente we Francji (vide Fennet 1960), od których różnią się większą wysokością.

Występowanie. — Polska: profil potoku Sztolnia, próbki nr 2 i 4.

Rodzina *Cypeidiidae* Baird, 1845

Rodzaj *Pontocyprella* Mandelštam, 1956

Pontocyprella sp. 1

(pl. I, fig. 2)

Materiał. — 2 pancerzyki źle zachowane.

Wymiary jednego z okazów (pl. I, fig. 2) w mm:

	długość	wysokość
skorupka prawa pancerzyka	0,59	0,28
skorupka lewa pancerzyka	0,60	0,29

Opis. — Pancerzyk o zarysie fasolowatym. Skorupka prawa wyższa od lewej. Koniec przedni równomiernie zaokrąglony, tylny ścięto zaokrąglony. Brzeg grzbietowy silnie wypukły, brzuszny prosty. Powierzchnia

skorupek gładka. Z powodu trudności prześledzenia większej ilości cech diagnostycznych, formy tej nie udało się oznaczyć gatunkowo.

Uwagi. — *Pontocyprrella* sp. 1 zbliża się do *P. aktagensis* Mandelštam z turonu Turkmenii (vide Mandelštam & Šnejder 1963), od której różni się jednak bardziej wygiętym zarysem brzegu grzbietowego, prostym brzegiem brzuszny i brakiem obejmowania skorupki lewej przez prawą w części tylnej. Od *Pontocyprrella* sp. z liasu i doggeru Sycylii (Barbieri 1964, tabl. LXXII, fig. 3) rozpatrywane okazy różnią się większą wysokością skorupki.

Występowanie. — Polska: profil Sztolnia, próbka nr 4.

Pontocyprrella sp. 2

(pl. I, fig. 3)

Materiał. — 2 pancerzyki źle zachowane.

Wymiary jednego z okazów (pl. I, fig. 3) w mm:

	długość	wysokość
skorupka prawa pancerzyka	0,58	0,29
skorupka lewa pancerzyka	0,58	0,29

Opis. — Pancerzyk o zarysie fasolowatym. Skorupki prawa i lewa równej wielkości. Koniec przedni równomiernie zaokrąglony, tylny ścięto zaokrąglony. Brzeg grzbietowy lekko wypukły, brzuszny wgięty do wewnątrz. Powierzchnia skorupki gładka. Z powodu trudności prześledzenia większej ilości cech diagnostycznych, formy tej nie udało się oznaczyć gatunkowo.

Uwagi. — Okazy z Polski różnią się od zbliżonego gatunku *Pontocyprrella eocenica* Mandelštam (vide Mandelštam & Šnejder 1963) oraz od *Pontocyprrella* sp. (Barbieri 1964, tabl. LXXII, fig. 6) bardziej zaokrąglonym zarysem części przedniej.

Występowanie. — Polska: profil potoku Sztolnia, próbka nr 2.

Rodzina Cytheridae Baird, 1850

Gen. et sp. ind.

(pl. I, fig. 5)

Materiał. — 2 pancerzyki źle zachowane.

Wymiary jednego z okazów (pl. I, fig. 5) w mm:

	długość	wysokość
skorupka prawa pancerzyka	0,56	0,31
skorupka lewa pancerzyka	0,56	0,31

Opis. — Pancerzyk o zarysie wydłużonym. Skorupki prawa i lewa równej wielkości. Koniec przedni równomiernie zaokrąglony, tylny ostry. Strefa przybrzeżna w części przedniej i tylnej spłaszczona i gładka. Brzeg grzbietowy prosty. W części brzusznej skorupki silnie wydaty. Po-

wierzchnie boczne skorupki prawej i lewej płaskie i schodzą się w części grzbietowej klinowato. Boczne powierzchnie skorupki ornamentowane zagłębieniami ułożonymi koncentrycznie, brzuszne zaś podłużnymi delikatnymi żeberkami. W części grzbietowej ornamentacja stopniowo maleje. Z powodu małej ilości okazów i całkowitego braku skorupki otwartej nie można było dokładnie ustalić ich stanowiska systematycznego.

Uwagi. — Pod względem zarysu pancerzyka okazy pochodzące z Polski najbardziej zbliżone są do *Metacytheropteron opalinum* Plumhoff, z górnego aalenu i dolnego bajosu NW Niemiec (Plumhoff 1963, s. 39—40, tabl. 8, fig. 120—124) oraz do „*Ostracod Nr. 95 Klingler*” z liasu i doggeru NW Niemiec (Klingler 1962, s. 113—114, tabl. 14, fig. 60; Brand & Fahrion 1962, s. 152, tabl. 20, fig. 6—7).

Występowanie. — Polska: profil potoku Sztolnia, próbka nr 4.

Rodzina Darwinulidae Brady & Norman, 1889

Rodzaj *Darwinula* Brady & Robertson, 1885

Darwinula cf. *oblonga* (Roemer 1889)

(pl. I, fig. 1)

Materiał. — 1 pancerzyk źle zachowany.

Wymiary w mm:

	długość	wysokość
skorupka prawa pancerzyka	0,71	0,34
skorupka lewa pancerzyka	0,74	0,35

Opis. — Pancerzyk o zarysie fasolowato eliptycznym. Skorupka lewa większa od prawej. Koniec przedni i tylny skorupki zaokrąglony. Brzeg grzbietowy lekko wygięty na zewnątrz, brzuszny prawie prosty. Powierzchnia skorupki gładka. Z powodu złego stanu zachowania ściśle oznaczenie gatunkowe nie jest możliwe.

Uwagi. — Okazy z Polski różnią się od *Darwinula oblonga* (Roemer) opisanych z osadów purbeku i weldu Bornholmu (Christensen 1963) bardziej wygiętym brzegiem grzbietowym i brzuszным.

Występowanie. — Polska: profil potoku Sztolnia, próbka nr 4. Dania: purbek i weld Bornholmu (Christensen 1963).

Zakład Paleozoologii PAN
Warszawa 22, Al. Zwirki i Wigury 93
Warszawa, w czerwcu 1967 r.

LITERATURA CYTOWANA

BARBIERI F. 1964. Micropaleontologia del Lias e Dogger del pozzo Ragusa 1 (Sicilia). — Riv. Ital. Paleont., vol. 70, no. 4. Milano.

- BIRKENMAJER K. & PAZDRO O. 1968. W sprawie tzw. „warstw ze Sztolni” w pienięskim pasie skałkowym Polski (On the so-called „Sztolnia beds” in the Pieniny Klippen Belt of Poland). — *Acta Geol. Pol.*, vol. 18, no. 2. Warszawa.
- BRAND E. & FAHRION H. 1962. Dogger NW-Deutschland. In: *Leitfossilien der Mikropaläontologie*. Berlin.
- CHRISTENSEN O. B. 1963. Ostracods from the Purbek-Welden beds in Bornholm. — *Geol. Surv. of Denmark*, ser. II, no. 86. København.
- DONZE P. 1962. Les Ostracodes. In: Enay R., Bastien M. Th., Donze P. & Sigal J. — *Contribution à l'étude paléontologique de l'Oxfordien supérieur de Trept (Isère)*. — *Trav. Lab. Géol. Lyon*, N. S., No. 8. Lyon.
- FERNET P. 1960. Étude micropaléontologique du Jurassique du forage de Saint-Felix (Charente). — *Rev. Micropaléont.*, vol. 3, no. 1. Paris.
- JONES T. R. 1884. Notes on the Foraminifera and Ostracoda from the deep boring at Richmond. — *Quart. J. Geol. Soc. London*, vol. 40. London.
- KLINGLER W. 1962. Lias Deutschland. In: *Leitfossilien der Mikropaläontologie*. Berlin.
- MANDELSTAM M. J. & ŠNEJDER G. F. 1963. Iskopajemyje ostrakody SSSR, semejstvo Cyprididae. — *Trudy VNIGRI*, vyp. 203. Leningrad.
- OERTLI H. 1959. Malm-Ostracoden aus dem Schweizerischen Juragebirge. — *Denkschr. Schweiz. Natur. Ges.*, vol. 83, no. 1. Zürich.
- PLUMHOFF F. 1963. Die Ostracoden des Oberaalenum und tiefen Unterbajocium (Jura) des Gifthorner Troges, Nordwestdeutschland. — *Abh. Senckenb. Naturforsch. Ges.*, No. 503. Frankfurt a.M.
- SZCZUCHURA J. & BŁASZYK J. 1968. *Cardobairdia inflata* n.sp. (Healdiacea, Ostracoda) from the Middle Jurassic of Poland). — *Acta Palaeont. Pol.*, vol. 13, no. 2. Warszawa.

J. BŁASZYK

OSTRACODS FROM THE SZTOLNIA CREEK PROFILE IN THE PIENINY KLIPPEN BELT OF POLAND

(Summary)

The ostracods of the so-called „Sztolnia beds” from the Pieniny Klippen Belt of Poland are described. These beds and their age are discussed in a paper by Birkenmajer and Pazdro (1968). Ostracods belonging to the species:

Cytherella woltersdorfi Oertli
Cardobairdia inflata Szczuchura & Błaszyk
Bairdia sp.
Pontocyprrella sp. 1
Pontocyprrella sp. 2
 Gen. et sp. ind. (ex fam. Cytheridae Baird)
Darwinula cf. *oblonga* (Roemer)

have been found in samples no. 2 and 4 taken from the middle part of the Sztolnia creek (cf. Birkenmajer & Pazdro 1968, fig. 4B).

The absence of index species puts obstacles in the way of a proper stratigraphical assignment of the beds which yielded the ostracods described here. Taking into account that two forms specifically determined occur only in the Jurassic, and that other forms come closest to the Jurassic forms, it is most likely that the beds are Jurassic in age. This opinion is reliably confirmed by the absence of forms typical of the Cretaceous.

*Palaeozoological Institute
of the Polish Academy of Sciences
Warszawa 22, Al. Żwirki i Wigury 93
Warsaw, June 1967*

OBJAŚNIENIA DO PŁANSZY I

DESCRIPTION OF PLATE I

PL. I

- 1 — *Darwinulina* cf. *oblonga* (Roemer): a skorupka lewa (left valve), b skorupka prawa (right valve).
- 2 — *Pontocyprrella* sp. 1: a skorupka lewa (left valve), b skorupka prawa (right valve).
- 3 — *Pontocyprrella* sp. 2: a skorupka lewa (left valve), b skorupka prawa (right valve).
- 4 — *Cardobairdia inflata* Szczuchura & Błaszyk: a skorupka lewa (left valve), b skorupka prawa (right valve).
- 5 — Gen. et sp. ind. (ex fam. Cytheridae Baird): a skorupka prawa (right valve), b skorupka lewa (left valve).
- 6 — *Bairdia* sp.: a skorupka lewa (left valve), b skorupka prawa (right valve).
- 7 — *Cytherella woltersdorfi* Oertli: a skorupka prawa (right valve), b skorupka lewa (left valve).

Wszystkie fotografie okazów powiększone × 60. Zdjęcia okazów wykonane przez autora

All photographs × 60; taken by the writer

